

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทุกคนต้องการมีภาวะสุขภาพดี แต่ถ้าได้รับอุบัติเหตุหรือมีอันตรายเกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด คนเราต้องการให้ภาวะสุขภาพเบี่ยงเบนจากปกติให้น้อยที่สุด

คนต้องดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตลอด 24 ชั่วโมง กล่าวคือ อยู่ในบ้านหรือเคหะสถาน สถานที่ทำงาน สถาบันการศึกษา หรือการจราจร ความเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใดย่อมมีได้ตลอดเวลา ความสูญเสียที่เกิดขึ้นอาจเป็นการบาดเจ็บเพียงเล็กน้อย เสียทรัพย์สิน หรือรุนแรงจนก่อให้เกิดความพิการตลอดจนเสียชีวิตได้

จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบันนี้ พร้อมกับการมีประชากรจำนวนเพิ่มขึ้น ทำให้พฤติกรรมและการดำรงชีพของคนเปลี่ยนแปลงไปด้วย มีการใช้อุปกรณ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกสบายเพิ่มมากขึ้น แต่ผู้ใช้อาจขาดความรู้ ความเข้าใจวิธีการใช้และการซ่อมบำรุงรักษา สภาพบ้านเรือนที่อยู่กันอย่างแออัด ขาดความเป็นระเบียบและอาจไม่ถูกสุขลักษณะ พฤติกรรมของคนที่มีความเร่งรีบ ลูกสน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดอุบัติเหตุหรืออันตรายได้ทั้งสิ้น พบว่า การตายของประชาชนจากโรคไม่ติดต่อมีแนวโน้มสูงขึ้น รวมทั้งการตายจากอุบัติเหตุต่าง ๆ จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544 (คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาการสาธารณสุข 2540:4-6,30-31) ได้วางแนวทางการพัฒนาสาธารณสุข โดยมีเป้าหมายเน้นคนเป็นศูนย์กลาง ให้มีการพัฒนาสุขภาพของคนทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งนี้ได้เน้นทางด้านสุขภาพอนามัยโดยการเสริมสร้างความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค การดูแลสุขภาพตนเอง ครอบครัวและชุมชน เพื่อให้ภาวะการเจ็บป่วยและตายด้วยโรคที่เกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงและโรคที่ป้องกันได้ลดลง ดังนั้น คนเราหรือสมาชิกในครอบครัว จึงควรได้เรียนรู้การพยาบาลที่จำเป็นบางอย่าง โดยเฉพาะการปฏิบัติตนเบื้องต้นเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือได้รับอันตราย เพื่อจะได้ช่วยเหลือตนเองหรือช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ทันท่วงที รวมทั้งเป็นการบรรเทาความรุนแรงที่จะเกิดตามมาด้วย สำหรับอันตรายซึ่งเกิดจากแผลไหม้ (Burn) เป็นสิ่งหนึ่งที่พบได้บ่อย (ฟองแก้ว 2525 : 14, จอมจักร 2530 : 524, วิภาพร 2535 : 20-27 และจอมจักรและ

คณะ 2538 : 56-57) จากรายงานจำนวนตายตามเพศและสาเหตุ พ.ศ.2538 ซึ่งมีประชากรทั่วประเทศจำนวน 59,277,900 คน เมื่อคิดอัตราต่อประชากร 100,000 คน พบว่า สาเหตุการตายจากการถูกคว้นไฟและเปลวไฟมี 193 คน แบ่งเป็นชาย 128 คน หญิง 65 คน (กระทรวงสาธารณสุข 2539 : 12, 79) อันตรายจากแผลไหม้ไม่ว่าจะมีสาเหตุจากความร้อน สารเคมี ไฟฟ้าหรือรังสีย่อมก่อให้เกิดอันตรายต่ออวัยวะภายในและภายนอกร่างกาย โดยเฉพาะผิวหนังซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญและใหญ่ที่สุดในการปกคลุมร่างกาย ผิวหนังช่วยป้องกันเชื้อโรค และอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับเนื้อเยื่อ และอวัยวะภายในของร่างกาย ดังนั้น อันตรายจากแผลไหม้จึงอาจนำมาซึ่งความเสียหายอย่างมากทั้งด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจและสังคม ของผู้ป่วยและครอบครัว แต่การปฏิบัติคนเบื้องต้นที่ถูกต้องเหมาะสมอาจสามารถช่วยบรรเทาหรือป้องกันปัญหาดังกล่าวได้ เช่น การทำความสะอาดแผลไหม้จากสารเคมี การปิดคลุมแผลไหม้ด้วยผ้าสะอาดเพื่อลดการปนเปื้อนก่อนส่งผู้บาดเจ็บไปรับการรักษาที่ถูกต้องเหมาะสมจากโรงพยาบาลต่อไป การช่วยฟื้นคืนชีพ (Cardiopulmonary Resuscitation) ผู้ป่วยที่ถูกไฟฟ้าช็อตและหยุดหายใจ เป็นต้น

การที่คนสามารถดูแลตนเองได้จะนำมาซึ่งคุณภาพชีวิต (Quality of Life) อันเป็นประเด็นสำคัญของการดูแลสุขภาพ (Health Care) ซึ่งทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเรียม (Orem's Self-Care Theory) (Jeferee 1995 : 31-33) ได้กล่าวว่าคนแต่ละคนมีศักยภาพในการดูแลตนเองและผู้อื่นตามความสามารถและทักษะที่มี ซึ่งจะขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะ ความรู้ ประสบการณ์ สภาพทางด้านร่างกายและจิตใจของคน ๆ นั้น

ชุมชนสังฆมณฑลมหานาคมีอาณาบริเวณติดกับคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มีลักษณะเป็นชุมชนแออัด มีประชาชนผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและขาดความคล่องทางเศรษฐกิจ มีรายได้เฉลี่ยครอบครัวละประมาณ 3,500-5,000 บาทต่อเดือน เป็นรายได้ที่พอกินพอใช้ไม่เหลือเก็บ จึงควรได้รับการช่วยเหลือให้มีความรู้เพื่อพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ทางสุขภาพ การศึกษาความรู้ในการปฐมพยาบาลเมื่อเกิดแผลไหม้ของประชาชนในชุมชนนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางในการให้ความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมต่อไป เป็นการให้บริการด้านความรู้แก่ชุมชน ดังปณิธานของมหาวิทยาลัยที่ว่า "เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม"

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ด้านการปฐมพยาบาลของประชาชนชุมชนมัสยิดมหานาค เมื่อเกิดแผลไหม้จากความร้อน
2. เพื่อศึกษาความรู้ด้านการปฐมพยาบาลของประชาชนชุมชนมัสยิดมหานาค เมื่อเกิดแผลไหม้จาก ไฟฟ้า
3. เพื่อศึกษาความรู้ด้านการปฐมพยาบาลของประชาชนชุมชนมัสยิดมหานาค เมื่อเกิดแผลไหม้จากสารเคมี
4. เพื่อศึกษาความรู้ด้านการปฐมพยาบาลของประชาชนชุมชนมัสยิดมหานาค เมื่อเกิดแผลไหม้จากรังสี
5. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ด้านการปฐมพยาบาลของประชาชนชุมชนมัสยิดมหานาค เมื่อเกิดแผลไหม้ระหว่างเพศชายและหญิง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นประชาชนอายุ 15-59 ปี ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมัสยิดมหานาค กรุงเทพมหานคร ในช่วงพุทธศักราช 2542

กลุ่มตัวอย่าง คือประชาชนอายุ 15-59 ปี ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมัสยิดมหานาค กรุงเทพมหานคร ในช่วงพุทธศักราช 2542 จำนวน 100 คน เป็นชายและหญิงอย่างละ 50 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตัวแปรที่ศึกษา

ความรู้ในการปฏิบัติตนของประชาชน เมื่อเกิดแผลไหม้จากความร้อน ไฟฟ้า สารเคมีและรังสี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลใช้เป็นแนวทางในการให้ความรู้ด้านการปฐมพยาบาลเมื่อเกิดแผลไหม้ที่ถูกต้องเหมาะสมแก่ประชาชน
2. ได้ข้อมูลเพื่อช่วยพัฒนาการเรียนการสอนเรื่องการพยาบาลผู้ป่วยแผลไหม้
3. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฐมพยาบาล เมื่อเกิดแผลไหม้แก่ประชาชนโดยทั่วไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

ชุมชนมีสิทธิคนหาบ กรุงเทพมหานคร	ความรู้ด้านการปฐมพยาบาล เมื่อเกิดแผลไหม้
ประชาชนอายุ 15-59 ปี	<ol style="list-style-type: none"> 1. แผลไหม้จากความร้อน <ol style="list-style-type: none"> 1.1 ความร้อนแห้ง 1.2 ความร้อนเปียก 2. แผลไหม้จากไฟฟ้า 3. แผลไหม้จากสารเคมี 4. แผลไหม้จากรังสี